

verslag

Omschrijving	Ronde tafel gasprijzen en leveringszekerheid
Vergaderdatum en -tijd	4 oktober 2021, 16.00 uur - 18.00 uur
Locatie	Videovergadering
Aanwezig	Greenchoice, Eneco, Energiebeheer Nederland (EBN), Gasunie Transport Services (GTS), Gasopslag Nederland (VGN), ExxonMobil, Shell, Gasterra, Autoriteit Consument en Markt (ACM), Essent en RWE (beiden namens Energie Nederland) en het ministerie van Economische Zaken en klimaat.
Afwezig	

Aan de experts uit de gaswereld werden door het ministerie van EZK de volgende vragen voorgelegd:

Leveringszekerheid

- Welke zorgen en risico's zijn er voor de leveringszekerheid, zowel voor deze winter als op de lange termijn (met onderscheid tussen H-gas en L-gas)?
- Welke maatregelen kan de markt zelf nemen en wanneer is er overheidsinterventie gewenst en zo ja, wanneer? Welke maatregelen zouden dan genomen kunnen worden? Wat zijn hiervan de effecten?

Gasprijzen

- EZK krijgt graag een beter beeld wanneer er sprake is van marktfalen op de gasmarkt dat resulteert in de hoge prijzen van dit moment. Is hier op dit moment sprake van? Welke zorgen zijn er op dit gebied en wat zijn de verwachtingen voor de prijsontwikkeling?
- Welke maatregelen kan de markt zelf nemen en wanneer is er overheidsinterventie gewenst en zo ja, wanneer? Welke maatregelen zouden dan genomen kunnen worden? Wat zijn hiervan de effecten?

Verslag:

Opmerking vooraf: dit verslag is een gespreksweergave. Er is in de bijeenkomst niet naar consensus gestreefd. Dit betekent dat passages uit onderstaand verslag niet per definitie hoeven worden onderschreven door alle aanwezigen partijen.

Leveringszekerheid

- De experts waren eensgezind dat de Nederlandse markt met robuuste infrastructuur en liquide hub (handelsplaats TTF) goed functioneren. De TTF heeft tijdelijke tekorten altijd goed kunnen aanvullen. De markt is liquide met verhandeling van ca. 100 keer de Nederlandse afzet. Er zijn op dit moment geen technische problemen die de huidige marktsituatie verklaren.
- De experts gaven allen aan dat de huidige situatie niet specifiek gekoppeld is aan Nederland maar een Europees, zo niet mondiaal karakter heeft.
- Lage vulgraden van de H-gasopslagen zijn onder andere veroorzaakt door een koud voorjaar in 2021 (daardoor lege voorraden einde winterperiode), aanvoerproblemen door onderhoud in Noorwegen en Rusland en een omgekeerde spread (hogere zomer-dan winterprijs) waardoor opslag economisch niet rendabel was. Ook de Covid-19 crisis heeft een stevig effect gehad op zowel de gasmarkt en daarmee de vraag naar gas (van een krimp van 4% naar groei van 5%) en op het onderhoud en daarmee inzetbaarheid van installaties (onderhoud was lange tijd niet mogelijk gedurende de COVID-19 crisis).
- Aangegeven wordt door een expert dat met het vertrek van Gasterra in 2024 er op de langere termijn een nieuwe balans gevonden moet worden en dat andere marktspelers de marktpositie van Gasterra moeten overnemen. Andere experts geven aan dat de markt een dergelijke nieuwe situatie zelf opvangt en inprijs.
- Wat betreft zorgen over de leveringszekerheid was het beeld gemixed. Alle experts wezen op de relatief lage vulgraden van de H-gas bergingen. Een aantal experts maakte onderscheid tussen de volle L-gas bergingen (81%) en relatief lege H-gasbergingen (gemiddeld 30%) en gaven daarmee aan dat de situatie in Nederland voor kleinverbruikers goed is en zelfs beter dan in buurlanden. Aangegeven werd dat deze L-gasbergingen dergelijke vulgraad hebben vanwege afspraken tussen eigenaren en de overheid.
- Een aantal experts gaf aan dat de L-gas en H-gasopslagen aan elkaar gekoppeld zijn door de kwaliteitsloze markt, daarnaast wordt er ook H-gas gebruikt om L-gas te produceren.
- Wat betreft het risico op leveringsproblemen werd opgemerkt dat: Als er een gemiddelde of warme winter komt zal er wat betreft de leveringszekerheid niets aan de hand zijn. Bij een scenario van een koude winter zonder extra aanbod zouden de opslagen aan het eind van de winter vrijwel leeg kunnen zijn, wat de markt kwetsbaar maakt voor een situatie van een extreem koude periode in bijvoorbeeld maart. De importcapaciteit kan in dat geval bij momenten van piekvraag ontoereikend zijn om de gehele marktvraag af te dekken, waardoor de markt geconfronteerd kan worden met prijsspieken en grootverbruikers

kunnen moeten terugschakelen bij het ontbreken van voldoende gasvoorraad in de opslagen.

- Wat betreft oplossingen voor zowel komende winter als op de lange termijn werd aangegeven dat er op korte termijn weinig gedaan kan worden aan de huidige wintersituatie. Ook werd opgemerkt dat het probleem zich niet alleen beperkt op nationaal niveau omdat er sprake is van een wereldmarkt en gas zich vrijelijk op de interne Europese markt kan verplaatsten en worden verhandeld. Marktpartijen kunnen er zelf voor kiezen welke contracten zij aangaan. Hoge prijzen geven aan dat de markt schaarste reflecteert en kan dan leiden tot een reactie aan de vraagzijde. Bergingen, waarvoor geen afspraken zijn gemaakt over minimale vulling, worden door commerciële signalen aangestuurd. Aangegeven wordt dat de aanwezige spreiding tussen dag- en maandproduct momenteel nog een marktprikkel biedt om H-gasbergingen verder te vullen. Marktpartijen zijn echter huiverig nu duur gas in te kopen en vervolgens er in het voorjaar mee te blijven zitten als de prijzen naar verwachting weer zullen dalen.
- Ingrijpen van de overheid biedt volgens experts geen oplossing voor de huidige marktsituatie voor deze winter. Overheidsinterventie wordt gezien als disproportioneel en kostbaar en vormt juist een risico op een verstoorde werking van de markt. Een expert gaf aan dat er opgeroepen kan worden de opslagen op vrijwillige basis zo lang mogelijk niet te gebruiken zodat er voldoende voorraad is aan het eind van de winter.
- Snelle ingebruikname van Nord Stream 2 werd een aantal malen genoemd als één van de weinige mogelijkheden om op korte termijn substantieel extra aanbod aan te trekken.
- De leveranciers hebben een leveranciersverplichting om te leveren aan hun klanten tot -9 graden Celsius. Dit is vastgelegd in de vergunningen voor leveranciers. Er werd door een expert naar voren gebracht dat het goed zou zijn als de ACM een extra controle uitvoert op basis van de vergunningen. In situatie kouder dan -9 tot -17 graden neemt GTS de pieklevering over. Aangegeven werd dat leveranciers verschillende manieren hebben om hun leveringsrisico's af te dekken. Dit kan door een mix van lange termijn contracten, opslag en aankoop op de hub.
- Voor de langere termijn werd door sommigen aangegeven dat de overheid extra zekerheden zou kunnen inbouwen m.b.t. de leveranciersverplichting door een verplicht aandeel van de portefeuille te laten opslaan in bergingen of door voorwaarden te stellen aan percentage langetermijncontracten. Aangegeven werd ook dat dit ingrijpen een prijs heeft die aan de klanten wordt doorberekend, dat partijen de ruimte moeten krijgen om zelf de juiste mix te bepalen en dat de markt in staat moet zijn dit zelf op te lossen. Enkele experts gaven aan dat indien de overheid eisen zou stellen aan bijvoorbeeld lange termijn contracten, marktpartijen hun bestaande posities moeten aanpassen wat zal leiden tot kosten en noodzaak tot compensatie.
- Ten aanzien van de markt voor gasbergingen werd aangegeven dat er op dit moment sprake is van overcapaciteit op de markt. Het investeringsklimaat voor bergingen is daarom niet goed. Bergingen zijn echter wel belangrijk voor de leveringszekerheid.
- Gegeven het Europese karakter van de markt werd getwijfeld aan de werking van nationale oplossingen. Aangegeven werd dat strategische

voorraden door de solidariteitsovereenkomsten niet geoormerkt kunnen worden voor Nederlandse afnemers (in een Europese markt). Andere experts stelden dat strategische voorraden in algemene zin niet werken.

Gasrijzen

- De huidige hoge prijzen zijn wereldprijzen en een gevolg van disbalans tussen aanbod en vraag en tonen volgens experts aan dat de markt werkt. Genoemde factoren aan de aanbodkant (o.a. uitgesteld onderhoud door Covid-19), verminderde LNG-export naar Europa. Er is geen aanwijzing dat marktpartijen samenspannen. Aan de vraagkant is in 2020 de economie met 4% gekrompen en in 2021 met 5% gegroeid. Veel grondstofprijzen zijn daardoor uit balans. Daarnaast zijn er klimatologische oorzaken als een koud voorjaar, droogte in bijvoorbeeld Brazilië, waardoor stuwmeren minder gevuld zijn en weinig wind in Europa. Ook is er een substitutie geweest van kolen naar gas door sluiting van centrales in Europa en China.
- Een expert merkte op dat de Verenigde Staten momenteel geen LNG op de Europese markt aanbiedt.
- De hoge prijzen grijpen in op de vraag, maar een grootschalige vraag reactie is op deze termijn nog enkel mogelijk door de industrie (door afschalen productie).
- Nederland is in de laatste jaren afhankelijker geworden van de markt naar de niet-gecontracteerde volumes en import en dat maakt ons kwetsbaarder. Het sluiten van Groningenveld heeft in dat opzicht consequenties.
- Er is opgemerkt dat op lange termijn hoge(re) prijzen ook een gunstig effect hebben op uitfasering van fossiele brandstoffen. Het geeft een impuls voor zowel besparing alsook het overgaan naar andere bronnen.
- Meeste experts wijzen op de risico's van overheidsingrijpen in de markt. Leidt juist tot verstoring. Als voorbeeld wordt het VK genoemd waar veel leveranciers door de gereguleerde prijzen hun kosten niet goed kunnen maken en failliet (dreigen te) gaan.
- Aangegeven wordt dat overheidsingrijpen om de armoede-effecten te bestrijden beter via energiebelastingen en/of inkomenssteun kan verlopen dan via het ingrijpen in de marktprijzen. Hiermee kan de steun specifiek worden gericht op waar de echte problemen zitten.
- Als oplossing voor de middellange en lange termijn worden genoemd: energie-efficiëntie, diversificatie (elektrificatie, waterstof en biogas).
- Een aantal experts gaf aan dat mogelijk niet alle marktspelers goed voorbereid zijn op de huidige hoge prijzen. Een deel heeft risico's mogelijk onvoldoende afgedekt en als deze omvallen moeten andere marktpartijen de klanten overnemen en daarvoor tegen huidige marktprijzen gascontracten afsluiten. Dit zal leiden tot hogere energiekosten voor deze groep klanten.
- Er worden ook zorgen geuit over de afwikkeling van een mogelijk faillissement waarin een curator eerst de meest lucratieve klanten kan verkopen en de minder rendabele klanten worden verdeeld over andere leveranciers.

- Aangegeven wordt dat hoge prijsschommelingen vaker voorkomen. Dat retailers hun lange termijn verplichtingen 'clearen' en bij grotere schommelingen gaat dit om grotere bedragen. Indien de overheid zou besluiten tot het verplicht hedgen (afdekken) van de lange termijn risico's, kan dat tot ingrepen leiden in bestaande financiële contracten van ondernemingen en juist tot faillissementen leiden.
- Enkele experts wijzen op het belang van strikte toetsing van de ACM op de leveranciersvergunning en op de financiële positie van partijen (faillissementscheck).
- Een deelnemer geeft aan dat er voldoende liquiditeit op de beurs moet blijven vanwege balanseer-verplichtingen (van H-gas naar L-gas), waarbij altijd een gedeelte van volumes op de beurs moet worden ingekocht.